

Keminmaa,

Mykänmaan datakeskuksen hankealueen
arkeologinen inventointi 2026

SWECO

Tiivistelmä

Pohjan Voima Keminmaa Oy suunnittelee Keminmaan kunnan alueelle palvelinkeskusta, siihen liittyviä voimajohtoja sekä tielinjauksia. Hankealue sijoittuu Mykänmaan seudulle Kaakamojoen ja Keminmaan–Tornion kuntarajan väliselle vyöhykkeelle, ja se käsittää vaihtoehdosta riippuen 60 hehtaarin (VE1) tai noin 46,5 hehtaarin (VE2) alueen. Lisäksi hankkeeseen kuuluu neljä vaihtoehtoista voimajohtoreittiä sekä kaksi alustavasti etelästä tulevaa tieyhteyttä.

Osana hankkeen ympäristövaikutusten arviointia alueella suoritettiin arkeologinen inventointi, jonka tarkoituksena oli selvittää hankealueen mahdolliset muinaisjäännökset ja arvioida hankkeen vaikutuksia arkeologiseen kulttuuriympäristöön. Inventoinnissa hyödynnettiin vanhoja karttoja, historiallisia ilmakuvia, Museoviraston aineistoja sekä Maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistoa. Maastotarkastukset keskitettiin arkeologisesti potentiaalisille alueille.

Selvitysalueelta ei ennen inventointia tunnettu arkeologisia kohteita. Maastossa dokumentoitiin yksi uusi kohde Vähä Mykänmaan alueelta: kolme rakkakuoppaa muinaisen rantatörmän penkereellä noin 40 metriä merenpinnan yläpuolella. Kohde tulkittiin kiinteäksi muinaisjäännökseksi.

Arkisto- ja rekisteritiedot

Tutkimuksen tyyppi	Arkeologinen muinaisjäännösinventointi
Tutkimuksen peruste ja tavoite	Ympäristövaikutusten arviointiin liittyvä arkeologinen inventointi. Inventoinnin pohjalta on mahdollista tunnistaa arkeologiseen kulttuuriperintöön liittyvät mahdolliset suojelutarpeet.
Tutkimuksen tekijä	Sweco Finland Oy, FM Laura Ohenoja (taustatyö, maastotyöt, raportointi), FT Heini Ynnilä (laadunvarmistus)
Kenttätyön ajankohta	28.4.2026
Työn tilaaja	Pohjan Voima Keminmaa Oy
Alueen laajuus	60 ha + SVE1 (ilmajohto/maakaapeli) 4 km + SVE2 (ilmajohto/maakaapeli) 4,2 km + SVE3 0,9 km + SVE4 1,5 km + tulotiestö noin 1,9 km
Koordinaatti- ja korkeusjärjestelmä	ETRS-TM35FIN, korkeus N2000
Taustakartat	Maanmittauslaitoksen Karttakuvapalvelun (WMTS) 03/2026 aineisto, Maanmittauslaitoksen 5 p laserkeilausaineisto (Kemi, kesä 2024)
Mittaustapa	Garmin GPSMAP 67i
Arkistointitiedot	Alkuperäiset valokuvat: Sweco Finland Oy, Laura Ohenoja Raportti on toimitettu Tornionlaakson museolle ja tilaajalle sekä arkistoitu Swecon laatujärjestelmän mukaisesti.
Aiemmat arkeologiset inventoinnit	Jalo Alakärppä, Sanna Eskola, Pekka Krankka & Timo Ylimaunu: Tornion muinaisjäännösinventointi 1993. Timo Ylimaunu: Kertomus Keminmaan kunnan muinaisjäännösten inventoinnista vuonna 1995. Vesa Laulumaa: Suunnitteilla olevien sähköasemien arkeologinen inventointi (Kemi, Keminmaa, Ii, Oulu, Utajärvi, Vaala ja Kivijärvi) 2017. Vesa Laulumaa: Keminmaa – Pyhänselkä (Muhos) voimajohtolinjan arkeologinen inventointi 2017.

	Antti Bilund & Ville Hemminki: Tornio ja Keminmaa Holmanmaan energiavaraston hankealueen ja sähkönsiirtolinjan arkeologinen inventointi 2024. Laura Ohenoja: Sähkövarastohanke arkeologinen inventointi. Keminmaa – Tornio 2025.
Kansikuva	Vähä Mykänmaan rannansiirtymäterasseja. Rakkakivikosta dokumentoitiin kolme rakkakuoppaa.

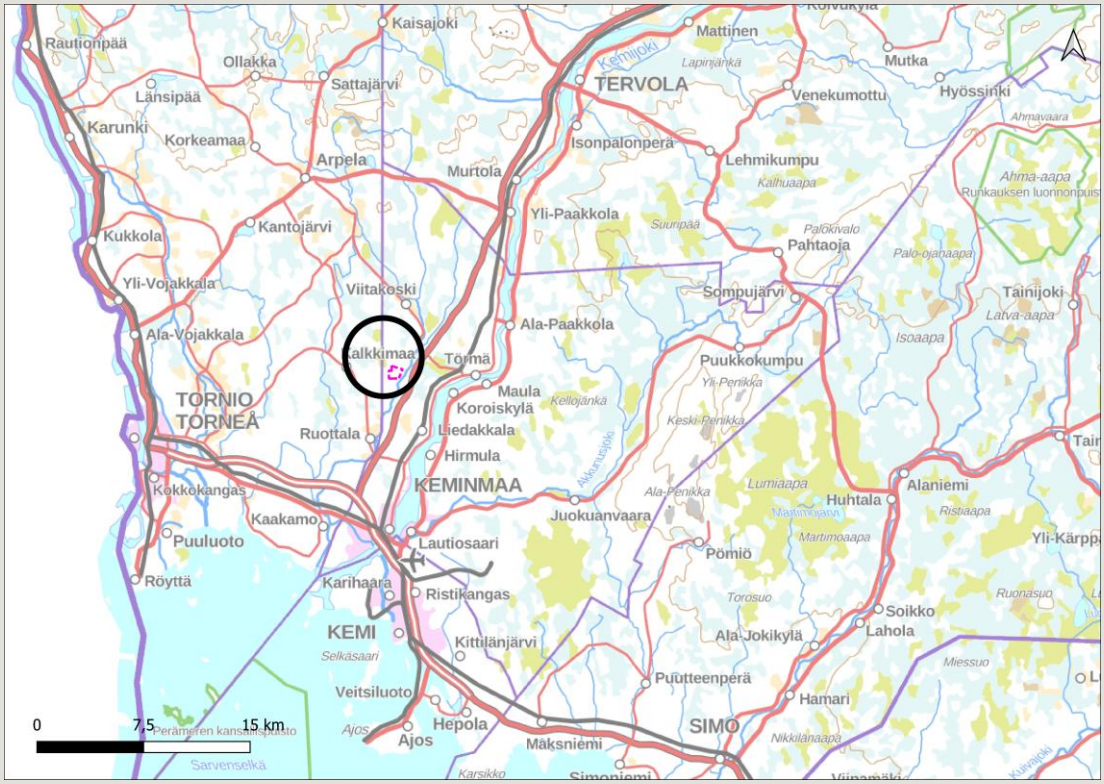

Kartta 1. Hankealueen sijainti.

Sweco Finland Oy	Y-tunnus: 2661738-3
Projekti	Keminmaa, Mykänmaan datakeskuksen hankealueen arkeologinen inventointi 2026
Työnumero	25024794-003
Asiakas	Pohjan Voima Keminmaa Oy
Tekijä	Laura Ohenoja
Päiväys	15.9.2026
Dokumenttiviite	Sweco_Keminmaa_Mykänmaan datakeskuksen hankealueen arkeologinen inventointi 2026.docx

Sisältö

Tiivistelmä....2
Arkisto- ja rekisteritiedot....2

1 Johdanto....5
1.1 Selvityksen lähtökohdat....5
1.2 Sijainti ja ympäristö....6
1.3 Menetelmät....8

2 Tausta ja tutkimushistoria....10
3 Havainnot....12
4 Kohdetiedot....13
4.1 Vähä Mykänmaa....13

5 Yhteenveto ja johtopäätökset....18
6 Lähteet....19

1 Johdanto

1.1 Selvityksen lähtökohdat

Pohjan Voima Keminmaa Oy suunnittelee Keminmaan kunnan alueelle palvelinkeskusta. Hankealueen laajuus vaihtoehdossa VE1 on 60 ha ja vaihtoehdossa VE2 noin 46,5 ha. Hankkeelle on suunnitteilla neljä vaihtoehtoista voimajohtoreittiä, joista SVE1 (4 km) ja SVE2 (4,2 km) johtavat pohjoiseen Viitajärven sähköasemalle, SVE3 (0,9 km) ja SVE4 (1,5 km) etelään Keminmaan sähköasealle. Lisäksi hankealueelle on suunnitteilla kaksi tieyhteyttä alustavasti etelästä. Toinen alustava tielinjaus (1,0 km) sijoittuu Keminmaan ja Tornion kuntarajan suuntaisesti, ja toinen alustava tielinjaus (0,9 km) seuraa Keminmaan sähköasemalta pohjoiseen lähtevää voimajohtolinjaa sen itäpuolella.

Osana hankkeen ympäristövaikutusten arviointia alueella suoritettiin arkeologinen muinaisjäännösinventointi. Inventoinnin valmistelussa määriteltiin maankäytön muutoksen alueet ja arkeologisesti potentiaaliset alueet, joille maastotarkastukset keskitettiin.

Hankealueella ei ole aiemmin suoritettu kattavaa arkeologista inventointia. Selvityksen tavoitteena oli luoda kuva alueella mahdollisesti säilyneistä arkeologisista kohteista, jotta on mahdollista tunnistaa muinaisjäännöskohteisiin liittyvät mahdolliset suojelutarpeet ja hankkeen vaikutukset arkeologiseen kulttuuriympäristöön. Ennen inventointia hankealueelta ei tunnettu arkeologisia kohteita.

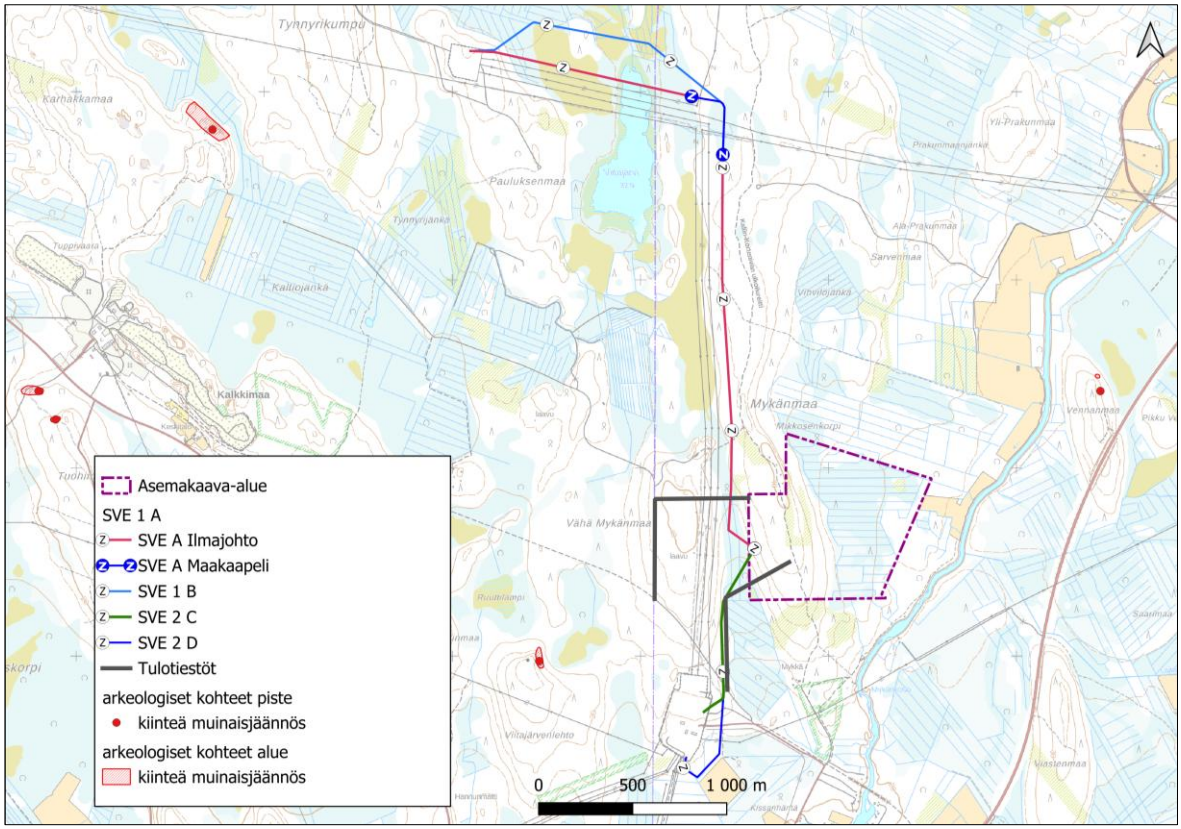

Kartta 2. Tunnetut arkeologiset kohteet hankealueen lähiympäristössä ennen vuoden 2026 inventointia on merkitty karttaan punaisella. Lisäksi kartalla on esitetty hankkeen suunnittelmavaihtoehdot.

1.2 Sijainti ja ympäristö

Hankealue sijoittuu Mykänmaan alueelle Kaakamojoen ja Keminmaan–Tornion kuntarajan väliselle vyöhykkeelle. Hanke sijaitsee pääosin Keminmaan kunnan alueella, mutta Viitajärven sähköasemalle suunnitellut voimajohtoreitit ulottuvat osittain myös Tornion kaupungin puolelle. Hankealueen eteläpuolella, noin 500 metrin etäisyydellä, sijaitsee Keminmaan sähköasema.

Suunnitellut voimajohtovaihtoehdot seuraavat pääosin olemassa olevaa pohjois–eteläsuuntaista voimalinjaa sijoittuen sen itäpuolelle. Lähiympäristö on harvaan asuttua ja pääosin metsätalouskäytössä olevaa seutua, jossa maankäyttö painottuu talousmetsiin ja ojitettuihin suoalueisiin. Kaakamojoen ranta-alueilla on peltoalueita.

Maasto-olosuhteet vaihtelevat kuivahkoista kankaista ojitettuihin kosteikkoihin sekä pohjoisosissa laajempiin suoalueisiin. Hankealueen itäosa on pääosin ojitettua kosteikkoa, kun taas länsiosassa kulkee kapea pohjois-eteläsuuntainen harjujakso. Harju kohoaa ympäröivää maastoa korkeammalle, noin 40 metriin merenpinnan yläpuolelle, ja sen poikki kulkee ulkoilureitti.

Harjualueilla esiintyy sekalajitteista maalajia ja ojitettujen kosteikkojen alueella maalaji on pääasiassa savea.

Kuva 1. Hankealueen eteläosan ympäristö on sekametsää.

Kuva 2. Alueella on eri-ikäistä metsätalousmetsää ja avohakkuualueita.

Kuva 3. Mykänmaan harjanteen keskiosassa kulkee Kallion-Kortenivan ulkoilureitti.

Kuva 4. Pohjoiseen suuntautuvan suunnitellun sähkönsiirtolinjan ympäristöä. Maasto on heinikkoista ja osin kosteaa.

Kuva 6. Hankealueen läheisyydessä sijaitsevia voimalinjoja.

Kuva 7. Keminmaan sähköasema.

Kuva 8. Maastossa harjujen itärinteellä on havaittavissa selkeitä porrasmaisia rannansiirtymäterasseja. Vähä Mykänmaan alueella rinteet ovat osin rakkaa.

Kuva 9. Lännen puoleisen tulotien ympäristöä.

1.3 Menetelmät

Taustaselvitysvaiheessa perehdyttiin suunnittelualueen lähistön tutkimushistoriaan ja vanhaan kartta-aineistoon. Lähteenä käytettiin Museoviraston ylläpitämää kulttuuriperinnön palveluikkunaa, historiallisia ilmakuvia ja Kansallisarkiston digitoituja vanhoja karttoja. Työssä käytettiin Maanmittauslaitoksen 5p-laserkeilausaineistoa (Tuotantoalue Kemi 2024), jonka perusteella etsittiin mahdollisia havaintokohteita, kuten erilaisia uria, kuoppia, maaston keinotekoisia tasauksia tai kohoumia, joko yksittäin tai erilaisia kokonaisuuksia muodostaen.

Tämän lisäksi taustaselvitysvaiheessa määriteltiin korkeuskäyrien ja topografian, GTK:n maaperätietojen ja tutkimushistorian pohjalta arkeologisesti potentiaaliset alueet, jotka tarkastettiin maastossa. Kenttätöiden suunnittelua ohjasi myös alueelta tunnettujen historiallisten karttojen tarkastelu. Tämän lisäksi tunnistettiin soiset, viime aikoina muokatut tai muuten arkeologisen kohteiden löytämisen kannalta epäsuotuisat alueet, jotka jätettiin kenttätarkastelun ulkopuolelle.

Maastossa käytiin läpi taustaselvityksessä esiin nousseet potentiaaliset maastonkohdat. Voimalinjaa tarkasteltiin noin 100 metrin levyisellä alueella ja alustavaa tiestöä noin 80 metrin levyisellä alueella.

Maastossa havainnoitiin ympäristön topografiaa sekä maanpinnalle erottuvia rakenteita. Potentiaalisiksi katsotuilla alueilla otettiin kairalla maanäytteitä. Maastossa tehdyt havainnot dokumentoitiin valokuvin ja muistiinpanoin. Arkeologisten kohteiden sijaintitiedon sekä maastossa kuljetun reitin tallentamiseen käytettiin käsi-GPS-laitetta (Garmin GPSMAP 67i), jonka mittatarkkuus on noin 5–10 metriä.

Kartta 3. Ote Maanmittauslaitoksen 5p-laserkeilausaineistosta tuotetusta kartasta (Kemi 2024).

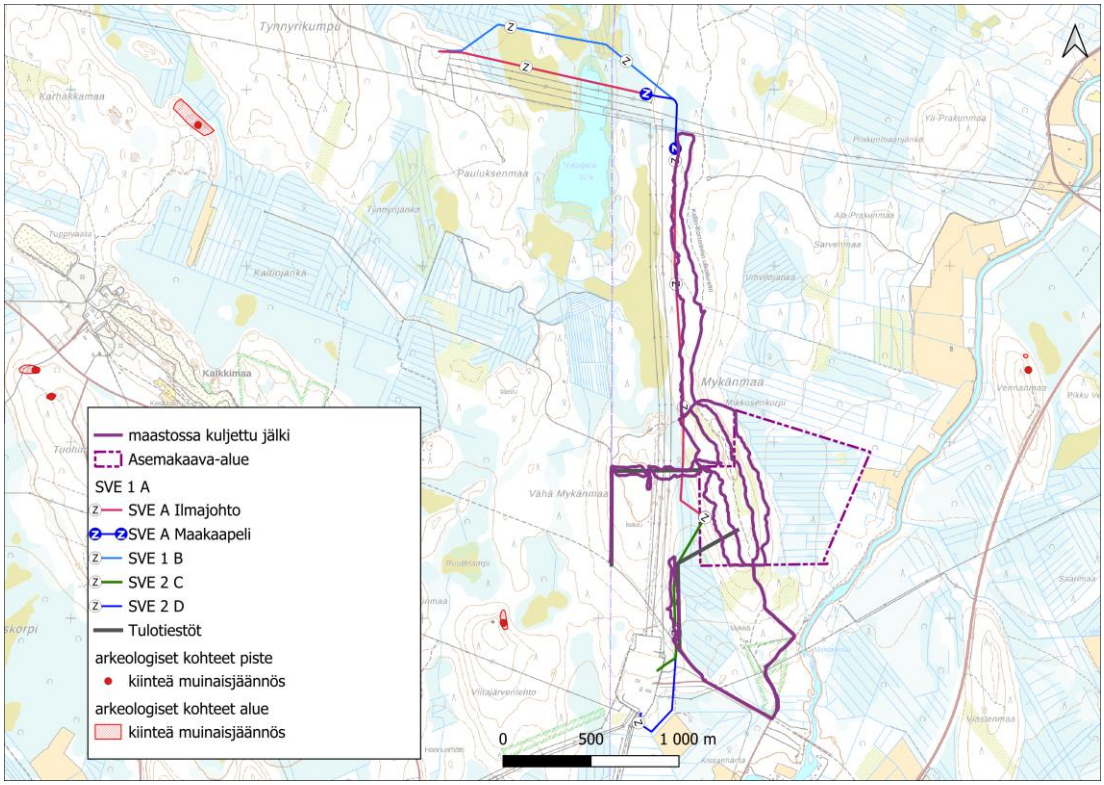

Kartta 4. Maastossa kuljettu reitti on merkitty violetilla viivalla.

2 Tausta ja tutkimushistoria

Tornion kaupungin puolella on suoritettu laajempi muinaisjäännösinventointi vuonna 1993 ja Keminmaan kunnan puolella vuonna 1995. Tornion kaupungin inventointi päivitettiin vuonna 2024. Tuolloin keskityttiin pääasiassa tunnettujen kohteiden tarkistukseen sekä mahdollisiin maankäytön muutoksen alueisiin. Keminmaan ja Viitajärven sähköasemien läheisyydessä on tehty useita arkeologisia inventointeja vuodesta 2017 lähtien liittyen voimajohtolinjoihin tai lähialueen suunniteltuihin hankkeisiin.

Maaston korkeustaso hankealueella vaihtelee noin 22–40 metriä meren pinnan yläpuolella (mpy). Korkeimmat alueet ovat alkaneet paljastua veden alta noin 2000 eaa. aikoihin. Lähialueilta noin 3,5 kilometrin säteeltä tunnetaan muutamia esihistoriallisia ja varhaismetallikautisia kohteita, jotka sijoittuvat samankaltaisille kivennäismaaharjuille noin 30–35 metriä meren pinnan yläpuolelle. Vesirajan vetäydyttyä kauemmas alueella ei ainakaan karttatietojen mukaan ole ollut asutusta. 1840-luvun pitäjänkarttojen perusteella asutus ja maanviljely ovat keskittyneet Kemijoen ranta-alueille. 1900-luvulle tultaessa viljely on levinnyt myös Kaakamojoen ranta-alueille. Hankealue ja sen ympäristö ovat säilyneet metsäalueena.

Hankealueen länsipuolella reilun kahden kilometrin etäisyydellä sijaitsee Kalkkimaan kaivosalue, jonne perustettiin vuonna 1917 kalkkikivitehdas. Tehtaalle oli rautatieyhteys Keminmaa Liedakkalasta vuosina 1933–1982. (SMA Mineral & Pörssitieto.) Vanha rautatienpohja on edelleen paikoin havaittavissa maastossa.

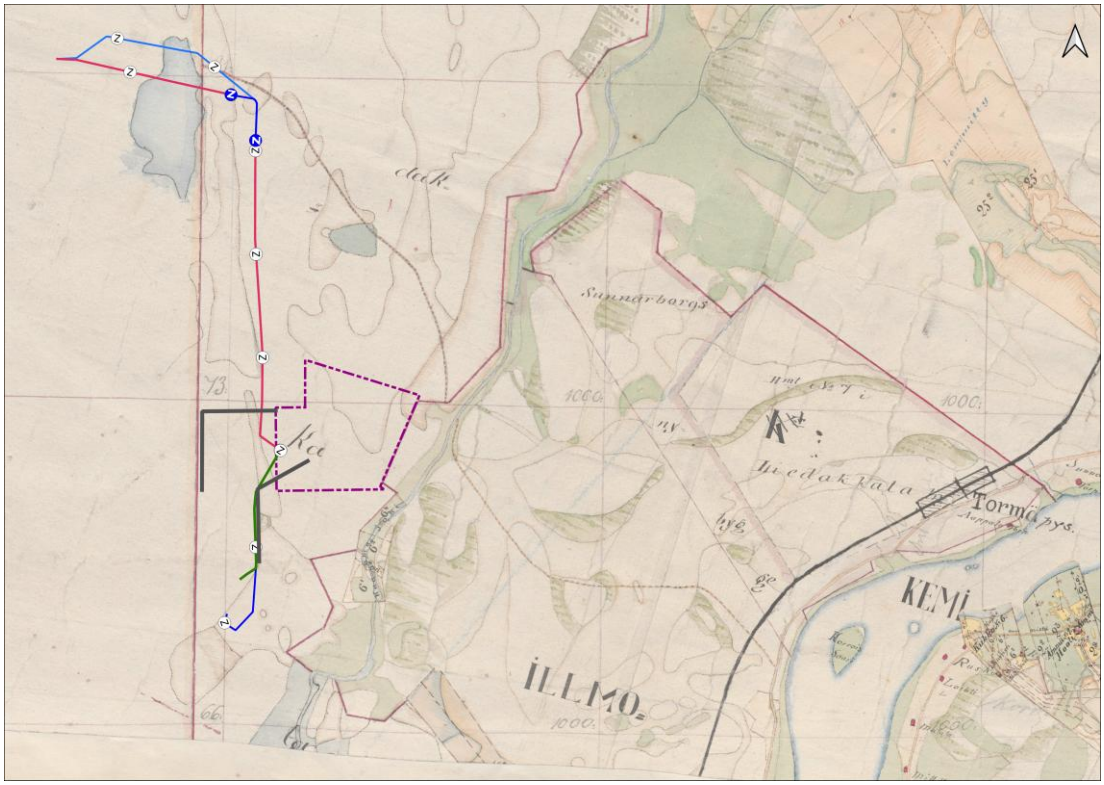

Kartta 5. Ote hankealueen sijoittumisesta vuoden 1843 Kemin pitäjänkartalle 2542 07. Kansallisarkisto.

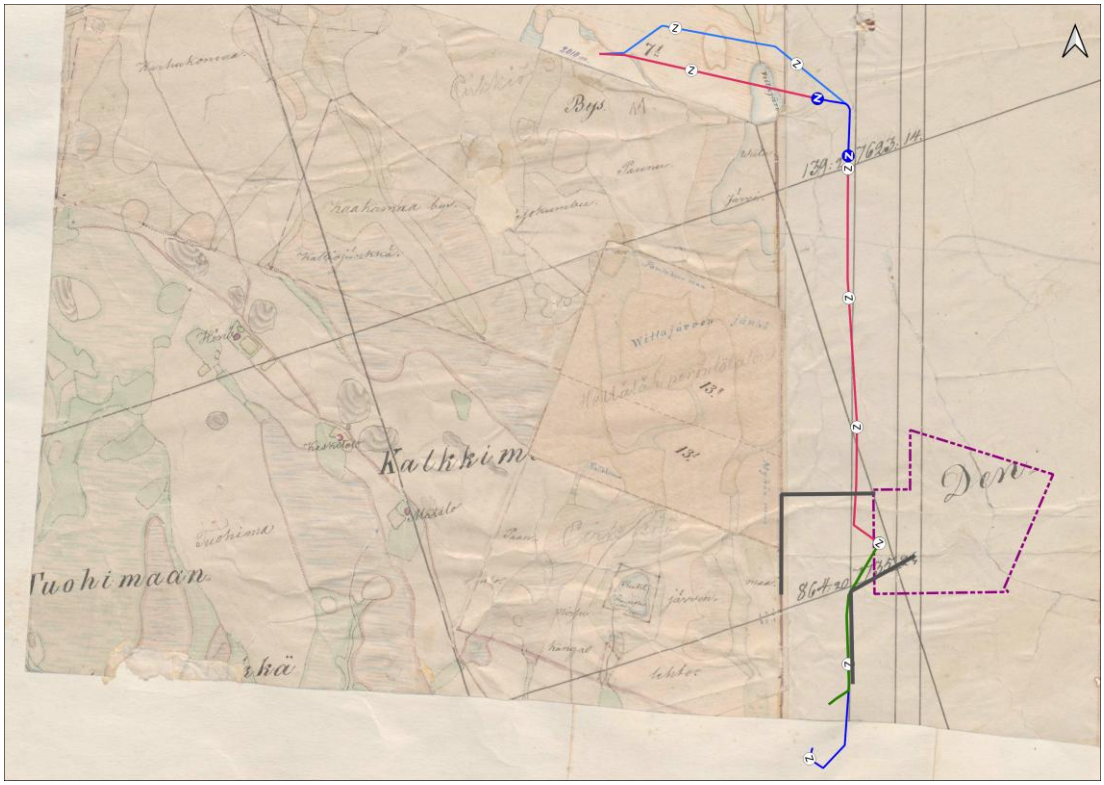

Kartta 6. Ote hankealueen sijoittumisesta vuoden 1844 Alatornion pitäjänkartalle 2542 07. Kansalliarkisto.

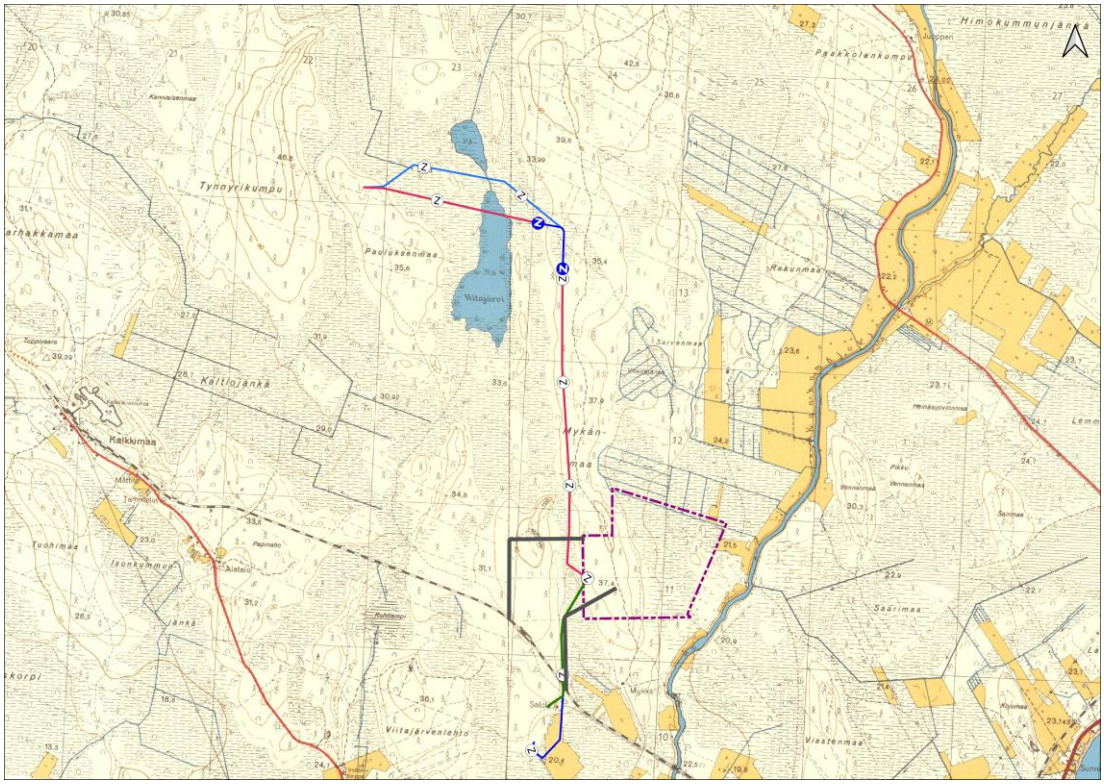

Kartta 7. Ote hankealueen sijoittumisesta Maanmittauslaitoksen vuoden 1960 peruskartalle. Maanmittauslaitos.

3 Havainnot

Selvitysalueelta ei ennen inventointia tunnettu arkeologisia kohteita. Taustaselvityksessä alueelta ei tehty havaintoja mahdollisista arkeologisista löydöistä. Maastollisesti arkeologisesti potentiaalista oli etenkin Mykänmaan ja Vähä Mykänmaan kankaiden mäet, joissa on hyvin selkeät rannansiirtymäterassit.

Vähä Mykänmaan läpi kulkevan alustavan tielinjauksen läheisyydestä mäen itäpuolen rakkakivikossa dokumentoitiin rakkakuoppakohde, numero 1 Vähä Mykänmaa.

Kohdeluettelo

Nro	Kohde	Laji	Tyyppi	Sijainti	Mj-tunnus
1	Vähä Mykänmaa	kiinteä muinaisjäännös	kivirakenteet, rakkakuopat	P: 7310781 I: 387296	uusi muinaisjäännös-kohde

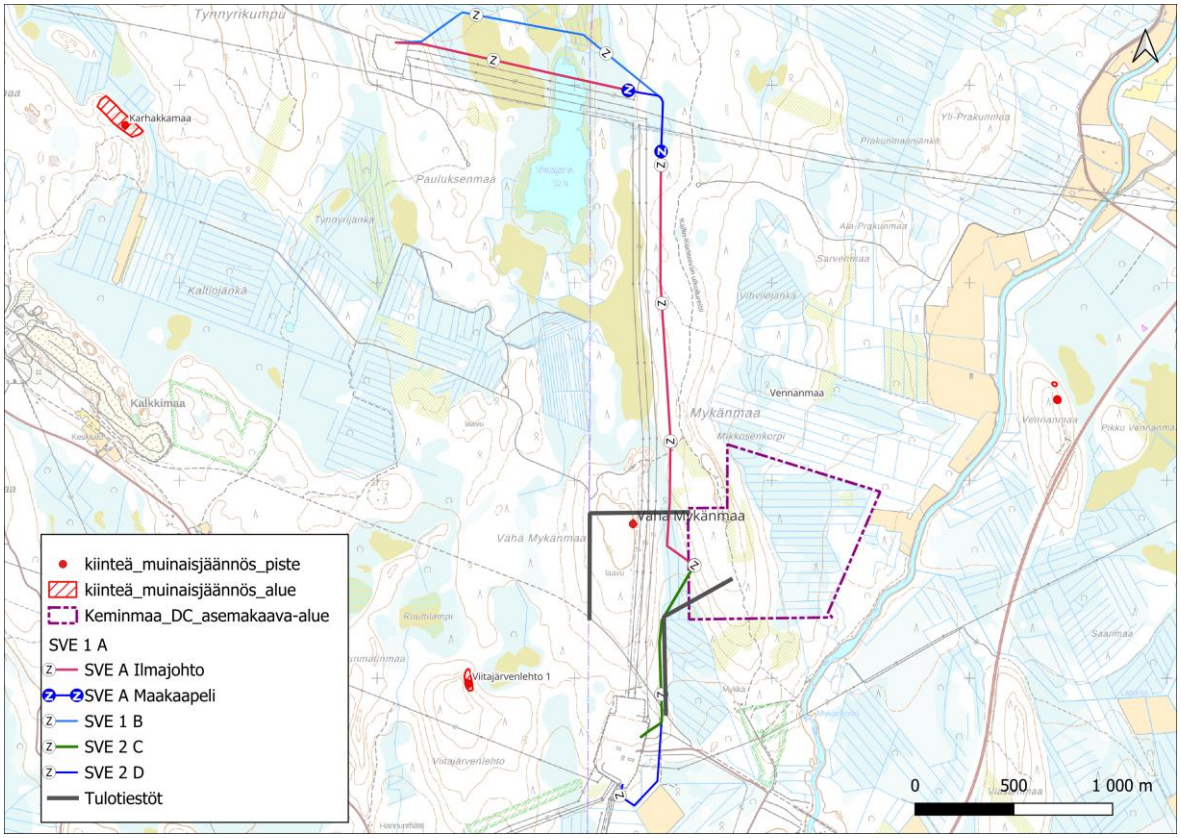

Kartta 8. Tunnetut arkeologiset kohteet vuoden 2026 inventoinnin jälkeen merkittynä karttaan punaisella.

4 Kohdetiedot

4.1 Vähä Mykänmaa

Mj-tunnus	uusi kohde	*Laji*	kiinteä muinaisjäännös
Tyyppi	kivirakenteet	*Tarkenne*	rakkakuopat
Ajoitus	ajoittamaton	*Sijainti ETRS-TM35FIN*	P: 7310781 I: 387296
Korkeus merenpinnasta:	40 m mpy	*Paikkatietoselite*	Alueen keskipiste

Kohteen kuvaus

Maastossa havaittiin kolme rakkakuoppaa. Kohteet sijaitsevat muinaisen rantatörmän penkereellä. Ympäristössä erottuu selkeänä porrasmaisena rakenteena useita vanhoja rantatörmiä, joissa selkeää rakkakivikkoa on noin 150 metrin matkalla pohjois–etelä suuntaisena. Kaikki kolme rakkakuoppaa sijaitsevat samalla rantapenkereen tasolla noin 40 metriä merenpinnan yläpuolella.

Alakohteiden tiedot kuvattu alla olevassa taulukossa:

Alakohde	Sijainti	Kuvaus
rakkakuoppa 1	P: 7310798 I: 387297	Kivisen rantapenkereen itäreunassa, osin hieman rinteessä sijaitsee laakea rakkakuoppa. Kuoppaan vaikuttaa romahtaneen pari isompaa kiveä sen länsisivulta. Kuoppa on soikea, kooltaan 3,1 x 2,6 m ja syvyydeltään 0,8 m.
rakkakuoppa 2	P: 7310791 I: 387294	Toinen rakkakuoppa sijaitsee samalla korkeustasolla. Kuopan pohjoisprofiilissa kivissä on erotettavissa hieman ladontaa. Kuoppa kapenee kohti pohjaa. Kohde on halkaisijaltaan 1,1 m ja syvyydeltään 0,6 m.
rakkakuoppa 3	P: 7310768 I: 387295	Maastossa erottuu useita vanhoja rantatasanteita, jotka ovat rakkakivikkoa. Rakkakivikko laskee hieman porrasmaisina tasanteina itään. Avoimessa kivikossa sijaitsee pyöreähkö rakkakuoppa, halkaisijaltaan 1,8 m ja syvyydeltään 0,5 m.

Kuva 10. Rakkakuoppa 1. Kohde kuvan etualalla, sen reunalla kasvaa nuoria koivuja. Rakkakuoppa sijoittuu rantapenkereen kylkeen hieman rinteiseen kohtaan. Kuvattu etelästä.

Kuva 11. Rakkakuoppa 1 kuusen edessä, kuvattu luoteesta.

Kuva 12. Rakkakuoppa 2 kuvan etualalla, kuvattu etelästä.

Kuva 13. Rakkakuoppa 2, kuvattu lännestä.

Kuva 14. Rakkakuoppa 3 kuvan keskiosassa hieman etualalla. Kuvattu etelästä.

Kuva 15. Rakkakuoppa 3, kuvattu etelälounaasta.

5 Yhteenveto ja johtopäätökset

Osana Pohjan Voima Keminmaa Oy:n Keminmaan kuntaan sijoittuvan palvelinkeskushankkeen ympäristövaikutusten arviointia alueella suoritettiin arkeologinen inventointi. Inventointi kattoi vaihtoehdoista riippuen 60 hehtaarin laajuisen hankealueen sekä siihen liittyvät vaihtoehtoiset voimajohtoreitit ja alustavat tieyhteydet.

Ennen inventointia hankealueelta ei tunnettu arkeologisia kohteita, eikä aluetta ollut aiemmin inventoitu kattavasti. Selvityksen aikana dokumentoitiin yksi uusi kohde hankealueen ulkopuolelta Vähä Mykänmaan alueelta: kolme rakkakuoppaa muinaisen rantatörmän penkereellä noin 40 metrin korkeudella merenpinnasta. Kohde tulkittiin kiinteäksi muinaisjäännökseksi.

Kiinteä muinaisjäännös tulee ottaa huomioon hankkeen jatkosuunnittelussa ja toteutuksessa muinaismuistolain (295/1963) edellyttämällä tavalla.

6 Lähteet

Kartta- ja paikkatietoaineisto:

Kansallisarkisto, Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma), la. Pitäjänkartasto (1749–1917)

2542 07 Kemi: Koroiskylä, Ala-Paakkola, Ilmola. Vuosi 1843. Viitattu 29.6.2026.

2542 07 Alatornio: Kalkkimaa, Könölä. Vuosi 1844. Viitattu 29.6.2026.

Maanmittauslaitos

Peruskartta 1:20 000 2542 07, vuosi 1960. Viitattu 29.6.2026.

Laserkeilausaineisto 5 p. Tuotantoalue: Kemi kesä 2024.

Digitaaliset lähteet:

Kulttuuriympäristön palveluikkuna: https://www.kyppi.fi

Maanmittauslaitos. Historialliset ilmakuvat: https://kartta.paikkatietoikkuna.fi

Maanmittauslaitos. Vanhat painetut kartat: https://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/

Muinaismuistot info: https://muinaismuistot.info/

GTK. Maankamara: https://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html

SMA Mineral. Kalkkimaa: https://smamineral.se/fi/laitos/kalkkimaa/ (Viitattu 2026)

Pörssitieto. Oy Kalkkimaa Ab: https://www.porssitieto.fi/osake/lisaa/kalkkimaa.shtml (Viitattu 2026)

Kirjalliset lähteet:

Ylimaunu T. 1997: Kertomus Keminmaan kunnan muinaisjäännösten inventoinnista vuonna 1995. Oulun yliopiston historian laitos.

Ylimaunu T. et al. 1993: Tornion muinaisjäännösinventointi 1993. Oulun yliopiston historian laitos.

Laulumaa V. 2017: Keminmaa - Pyhänselkä (Muhos) voimajohtolinjan arkeologinen inventointi (Muhos, Oulu, Ii, Simo, Keminmaa) 2.-24.10.2017. Museovirasto. Arkeologiset kenttäpalvelut.

Laulumaa V. 2017: Fingrid. Suunnitteilla olevien sähköasemien arkeologinen inventointi (Kemi, Keminmaa, Ii, Oulu, Utajärvi, Vaala ja Kivijärvi). Museovirasto. Arkeologiset kenttäpalvelut.

Bilund, A. & Hemminki V. 2024: KEMINMAA Mykän energiavaraston hankealueen ja sähkönsiirtolinjan arkeologinen inventointi 2024. Mikroliitti Oy.

Bilund, A. & Hemminki V. 2024: TORNIO ja KEMINMAA Holmanmaan energiavaraston hankealueen ja sähkönsiirtolinjan arkeologinen inventointi 2024. Mikroliitti Oy.

Ohenoja, L. 2025: Sähkövarastohanke arkeologinen inventointi. Keminmaa – Tornio 2025. Sweco Finland Oy.